

W poniższej tabeli zestawiono poszczególne poziomy wymagań z konkretnymi ocenami szkolnymi.

Poziom	Ocena
K	dopuszczająca
K+P	dostateczna
K+P+R	dobra
K+P+R+D	bardzo dobra / celująca*
K+P+R+D+W	celująca

poziom K – konieczny
 poziom P – podstawowy
 poziom R – rozszerzający
 poziom D – dopełniający
 poziom W – wykraczający

WYMAGANIA PROGRAMOWE DLA KLASY V SZKOŁY PODSTAWOWEJ według programu „Wczoraj i dziś” autorstwa dr. Tomasza Maćkowskiego (dostosowane do podręcznika o tym samym tytule, którego autorem jest dr Grzegorz Wojciechowski) Opracowanie: Dariusz Judek						
Badana czynność uczniów		Poziomy wymagań				
I. Polska pierwszych Piastów		K	P	R	D	W
Wiadomości	- wymienia narzędzia rolnicze używane przez Słowian			+		
	- podaje autorów średniowiecznych kronik, które zawierają legendy o początkach państwa polskiego				+	
	- wie, na czym polegał słowiański obrzęd postrzyżyn				+	
	- omawia zachowane ślady pogańskich wierzeń Słowian				+	
	- zna daty chrztu Polski i zjazdu gnieźnieńskiego	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plemię, gród, drużyna, księżę</i>	+				
	- wymienia zajęcia mieszkańców średniowiecznego Gniezna		+			
	- podaje lata panowania Mieszka I			+		
	- zna pisemną relację Ibrahima ibn Jakuba dotyczącą państwa Mieszka I					+
	- omawia okoliczności, w jakich doszło do ślubu Mieszka I z Dobrawą		+			
	- tłumaczy, jakie były przyczyny i skutki chrztu Polski			+		
	- wie, jaką rolę pełnili duchowni w państwie Mieszka I			+		
	- zna podstawowe fakty z życia świętego Wojciecha		+			
	- omawia następstwa misji i męczeńskiej śmierci biskupa Wojciecha			+		
	- wymienia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>relikwie, koronacja</i>				+	
	- rozumie szczególne znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego w dziejach państwa polskiego	+				
	- tłumaczy, czym był Szczerbiec				+	
	- wie, kiedy Orzeł Biały stał się symbolem państwa polskiego				+	
	- omawia legendarne początki dynastii Piastów					+
- przedstawia stanowisko historyków dotyczące pochodzenia przodków Mieszka I					+	
Umiejętności	- zna legendy o Lechu, Czechu i Rusie, o Popielu oraz o Piaście	+				
	- rozpoznaje cechy charakterystyczne legendy	+				
	- wskazuje na mapie ziemie polskie zamieszkiwane przez najważniejsze plemiona słowiańskie w X wieku			+		
	- charakteryzuje wierzenia mieszkańców ziem polskich przed przyjęciem chrztu przez Mieszka I				+	
	- opowiada o powstaniu i początkach państwa polskiego			+		
	- wskazuje na mapie Gniezno i obszar państwa Mieszka I	+				

	- umieszcza na linii chronologicznej datę chrztu Polski		+			
	- opisuje budowę średniowiecznego grodu na przykładzie Gniezna		+			
	- potrafi określić przyczyny i skutki przyjęcia chrztu przez Mieszka I				+	
	- wskazuje na mapie granice państwa Mieszka I		+			
	- omawia znaczenie przyjęcia chrztu przez Polskę			+		
	- ocenia znaczenie bitwy pod Cedynią				+	
	- porównuje przebieg granic współczesnej Polski i państwa Mieszka I					+
	- zaznacza na linii chronologicznej daty śmierci biskupa Wojciecha, zjazdu gnieźnieńskiego oraz koronacji Bolesława Chrobrego		+			
	- wskazuje na mapie granice państwa polskiego w czasach Bolesława Chrobrego			+		
	- pokazuje na mapie Gdańsk i ziemie zamieszkiwane przez Prusów				+	
	- przedstawia historię zjazdu gnieźnieńskiego, uwzględniając postacie świętego Wojciecha, Bolesława Chrobrego i Ottona III		+			
	- przekazuje relację z pobytu Ottona III w Gnieźnie w 1000 roku na podstawie fragmentów kroniki Galla Anonima				+	
	- charakteryzuje politykę zewnętrzną i wewnętrzną Bolesława Chrobrego				+	
	- opowiada o współczesnym znaczeniu zjazdu gnieźnieńskiego					+
	- prezentuje postać świętego Wojciecha					+
	II. Społeczeństwo średniowiecza	K	P	R	D	W
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>klasztor, post, skryptorium, kopista, kupiec, rzemieślnik, cech, burmistrz, samorząd miejski, rynek</i>		+			
	- wie, jak duży wpływ na życie ludzi w średniowieczu miała religia		+			
	- wymienia zabudowania tworzące średniowieczny klasztor		+			
	- omawia przejawy średniowiecznej pobożności			+		
	- tłumaczy, na czym polegała praca zakonników w średniowiecznym skryptorium				+	
	- zna rolę zakonów w czasach współczesnych					+
	- rozumie, jaką funkcję pełniły zamki w średniowieczu		+			
	- wie, jaką drogę musiał przejść chłopiec, aby zostać rycerzem			+		
	- podaje cechy idealnego rycerza	+				
	- wymienia główne elementy rycerskiego wyposażenia		+			
	- wie, skąd wzięło się powiedzenie <i>polegać na kimś jak na Zawiszy</i> i co ono oznacza				+	
	- wyjaśnia, czym były turnieje rycerskie			+		
	- wymienia elementy kultury rycerskiej i dworskiej				+	
	- podaje przykłady miejsc w Polsce, w których znajdują się obecnie zamki wzniesione w średniowieczu bądź ich ruiny				+	
	- wie, jakie funkcje pełnią zamki w dzisiejszych czasach					+
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>mieszczanie</i>	+				
	- podaje przykłady zawodów rzemieślniczych wykonywanych w średniowieczu		+			
	- wymienia grupy ludności żyjące w średniowiecznym mieście		+			
	- wie, jaką rolę odgrywali w średniowiecznym mieście burmistrz i członkowie ławy miejskiej			+		
	- rozumie pochodzenie nazw współczesnych ulic, na przykład: <i>Szewska, Garncarska, Tkacka</i>				+	
	- wymienia prace polowe wykonywane w epoce średniowiecza		+			
	- tłumaczy, jaki wpływ na poprawę wydajności pracy chłopów w średniowieczu miało zastosowanie młyna i pługa			+		
	- wie, czym była lokacja				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>soltys, plug, trójpolówka</i>				+	
	- wie, jak odżywiali się mieszkańcy średniowiecznej wsi			+		
	- przedstawia sposoby spędzania wolnego czasu przez mieszkańców wsi					+
Wiadomości						

	w średniowieczu					
Umiejętności	- opisuje średniowieczny klasztor i tryb życia mnichów, używając wyrazów: <i>zakon, reguła, ubóstwo</i>	+				
	- charakteryzuje postać świętego Franciszka z Asyżu	+				
	- wyjaśnia znaczenie związku frazeologicznego <i>benedyktyńska praca</i> i tłumaczy, skąd wywodzi się to wyrażenie				+	
	- potrafi wskazać różnice między stylami romańskim i gotyckim			+		
	- rozpoznaje na przykładach średniowiecznych budowli takie elementy architektoniczne, jak: portal, rozeta, apsyda, łuk, sklepienie					+
	- przekazuje informacje na temat zabytków romańskich i gotyckich znajdujących się w rodzinnej miejscowości lub regionie					+
	- wyjaśnia, jaką rolę w sztuce średniowiecznej odgrywała tematyka religijna					+
	- rozpoznaje charakterystyczne elementy zamku		+			
	- opisuje wygląd średniowiecznej twierdzy				+	
	- tłumaczy, na czym polegały i jak przebiegały turnieje rycerskie					+
	- opisuje średniowieczne miasto		+			
	- charakteryzuje grupy ludności żyjące w średniowiecznym mieście			+		
	- potrafi wymienić różnice między handlem średniowiecznym i współczesnym					+
	- porównuje miasto średniowieczne z miastem współczesnym					+
	- wskazuje różnice między losem chłopca a życiem rycerza lub mieszczanina		+			
	- omawia przebieg procesu lokacji wsi					+
	- opowiada o roli karczmy w średniowieczu na podstawie tekstu źródłowego				+	
- tłumaczy, dlaczego stosowanie trójpolówki pozwalało uzyskać lepsze efekty niż uprawa ziemi metodą żarową					+	
- porównuje życie na wsi w średniowieczu i w czasach współczesnych					+	
III. Polska i Krzyżacy		K	P	R	D	W
Wiadomości	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Prusy, zakon krzyżacki, wielki mistrz</i>					+
	- dostrzega negatywne skutki rozbicia dzielnicowego					+
	- tłumaczy, w jakich okolicznościach powstał zakon krzyżacki					+
	- wie, dlaczego Konrad Mazowiecki sprowadził Krzyżaków do Polski					+
	- wymienia przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego					+
	- omawia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski					+
	- wie, jakie skutki przyniosła Polsce utrata Pomorza Gdańskiego					+
	- wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego, w tym założenie Akademii Krakowskiej		+			
	- opowiada, kim był Mikołaj Wierzynek			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>unia</i>				+	
	- tłumaczy, w jakich okolicznościach doszło do ślubu Jadwigi i Jagiełły		+			
	- zna datę bitwy pod Grunwaldem	+				
	- podaje przyczyny i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim		+			
	- wymienia nazwy obszarów współczesnej Polski, na których można znaleźć ślady obecności Krzyżaków					+
- wie, kim byli templariusze i zna opowieść o ich legendarnym skarbie					+	
Umiejętności	- umieszcza na linii chronologicznej daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski, podboju Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków, koronacji Władysława Łokietka, bitwy pod Płowcami					+
	- wskazuje na mapie: Pomorze Gdańskie, Małopolskę, Wielkopolskę, Kujawy, Mazowsze, Śląsk		+			
	- pokazuje na mapie terytorium państwa zakonu krzyżackiego oraz Malbork			+		
	- wymienia czynniki, które umożliwiły ponowne scalenie ziem polskich				+	
	- ocenia rolę Władysława Łokietka w procesie zjednoczenia państwa polskiego					+
	- wskazuje na mapie dzielnice należące do Królestwa Polskiego w chwili śmierci Władysława Łokietka					+

	- tłumaczy, dlaczego koronacja Władysława Łokietka miała tak duże znaczenie dla Polski					+
	- ocenia politykę prowadzoną przez Krzyżaków oraz ich działalność na podbitych terenach					+
	- pozyskuje z różnych źródeł informacje o zamku w Malborku					+
	- umieszcza na linii chronologicznej daty: koronacji Kazimierza Wielkiego, założenia Akademii Krakowskiej, wygaśnięcia dynastii Piastów w państwie polskim		+			
	- wskazuje na mapie Kraków oraz obszar Królestwa Polskiego za panowania Kazimierza Wielkiego		+			
	- tłumaczy, dlaczego królowi Kazimierzowi nadano przydomek <i>Wielki</i>	+				
	- wyjaśnia sens powiedzenia: <i>Kazimierz Wielki zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>		+			
	- opowiada o uczcie u Wierzyńka			+		
	- ocenia, czy ostatniemu władcy z dynastii Piastów słusznie nadano przydomek <i>Wielki</i>			+		
	- omawia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Kazimierza Wielkiego				+	
	- porównuje sposoby prowadzenia polityki zagranicznej stosowane przez Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego					+
	- umieszcza na linii chronologicznej daty: zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie, bitwy pod Grunwaldem, podpisania I i II pokoju toruńskiego			+		
	- wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie	+				
	- wymienia zasługi Jadwigi dla kultury polskiej	+				
	- przedstawia okoliczności objęcia polskiego tronu przez Jadwigę		+			
	- podaje przyczyny i skutki zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie			+		
	- określa na podstawie drzewa genealogicznego pokrewieństwo łączące przedstawicieli dynastii Piastów i Andegawenów					+
	- omawia przebieg bitwy pod Grunwaldem			+		
	- wymienia najważniejsze dokonania Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka			+		
	- tłumaczy, jakie znaczenie miało dla Polski odzyskanie Pomorza Gdańskiego w 1466 roku					+
	- porównuje przebieg dwóch wojen polsko-krzyżackich w XV wieku i ocenia znaczenie tych konfliktów w polskiej historii					+
	- opowiada, czym zajmują się współczesne bractwa rycerskie					+
	IV. Europejczycy odkrywają świat	K	P	R	D	W
Wiadomości	- rozumie przełomowe znaczenie roku 1492 w dziejach Europy i świata	+				
	- wie, jaką rolę w okresie wielkich odkryć geograficznych odegrał Krzysztof Kolumb	+				
	- podaje przyczyny odkryć geograficznych w XV i XVI stuleciu		+			
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>karawela, Nowy Świat, Indianie, broń palna, konkwistador</i>		+			
	- zna najważniejsze dokonania Bartłomieja Diaza, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana			+		
	- wymienia skutki odkryć geograficznych dla mieszkańców Europy i Ameryki			+		
	- wie, kim byli Hernan Cortez i Francisco Pizarro					+
	- zna datę wynalezienia ruchomej czcionki przez Jana Gutenberga				+	
	- tłumaczy, na czym polegało przełomowe odkrycie Mikołaja Kopernika	+				
	- wie, dlaczego Leonarda da Vinci zalicza się do czołowych postaci epoki renesansu			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminów <i>renesans</i> i <i>humanizm</i>			+		
	- rozumie myśl Terencjusza: <i>Człowiekiem jestem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i>					+

	- podaje przykłady najważniejszych dzieł renesansowych				+	
	- wie, skąd współcześnie czerpiemy wiedzę o Wszzechświecie					+
	- zna teorie dotyczące tego, kto dotarł do Ameryki przed 1492 rokiem					+
Umiejętności	- umieszcza na linii chronologicznej datę odkrycia Ameryki przez Krzysztofa Kolumba	+				
	- pokazuje na mapie trasę pierwszej wyprawy dalekomorskiej Krzysztofa Kolumba	+				
	- wskazuje na mapie lądy odkryte w XV i XVI wieku przez Europejczyków oraz trasy wypraw odkrywczych podjętych przez Bartłomieja Diaza, Vasco da Gamę i Ferdynanda Magellana				+	
	- opowiada, co wydarzyło się w roku 1492, używając terminów: <i>karawela, Nowy Świat, Indianie, broń palna</i>		+			
	- wyjaśnia, dlaczego Kolumb nazwał mieszkańców Ameryki Indianami			+		
	- tłumaczy na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób Krzysztof Kolumb zdobył zaufanie Indian					+
	- opisuje wygląd XV-wiecznego okrętu					+
	- charakteryzuje życie na statku w XV wieku					+
	- wyjaśnia, jak średniowieczni mieszkańcy Europy wyobrażali sobie świat					+
	- tłumaczy, jaki wpływ miały odkrycia geograficzne na wyobrażenia ludzi o świecie					+
	- ocenia znaczenie wypraw odkrywczych dla Europejczyków i ludów zamieszkujących Amerykę					+
	- formułuje wnioski dotyczące niewolnictwa i wyraża swoją opinię na ten temat					+
	- pozyskuje z różnych źródeł informacje o Krzysztofie Kolumbie oraz tworzy notatkę na temat tej postaci					+
	- tłumaczy teorię Mikołaja Kopernika w kontekście powiedzenia: <i>Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię</i>	+				
	- opowiada o życiu Mikołaja Kopernika, używając wyrażen: <i>uczony, astronom, odkrycie naukowe</i>		+			
	- omawia różnice w postrzeganiu ludzkiego życia w średniowieczu i renesansie			+		
	- rozpoznaje charakterystyczne cechy budowli renesansowych			+		
	- ocenia wpływ wynalazku Jana Gutenberga na zmianę światopoglądu ludzi na przełomie średniowiecza i renesansu					+
	- sporządza notatkę na temat wybranego twórcy renesansowego na podstawie zgromadzonych informacji					+
	V. W Rzeczypospolitej szlacheckiej		K	P	R	D
Wiadomości	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dwór, paż, komnata, arras</i>	+				
	- zna datę hołdu pruskiego			+		
	- wie, którzy władcy panowali w Rzeczypospolitej w okresie rozkwitu polskiej kultury	+				
	- wymienia najważniejszych przedstawicieli polskiego renesansu		+			
	- wie, dlaczego Mikołaj Rej i Jan Kochanowski należą do najważniejszych twórców w historii literatury polskiej			+		
	- omawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju kultury polskiej			+		
	- podaje przykłady budowli renesansowych w Polsce				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm, sejmik, pospolite ruszenie, szlachta, przywilej, poseł, herb</i>		+			
	- tłumaczy, dlaczego rycerstwo przekształciło się w szlachtę		+			
	- wie, na czym polegała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej			+		
	- wymienia prawa i obowiązki szlachty			+		
	- rozumie znaczenie terminu <i>demokracja szlachecka</i>		+			
	- wyjaśnia, w jaki sposób obradował sejm walny				+	

	- dostrzega wpływ nadawania szlachcie kolejnych przywilejów na pozycję tej grupy w państwie oraz osłabienie władzy królewskiej				+	
	- zna datę zatwierdzenia uchwały nihil novi				+	
	- wymienia elementy, z których składał się herb szlachecki				+	
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>folwark, pańszczyzna, kmiecie</i>					+
	- wie, jakie znaczenie miał spław wiślany dla rozwoju handlu zbożem w XVI wieku	+				
	- omawia funkcje poszczególnych zabudowań gospodarczych wchodzących w skład folwarku szlacheckiego		+			
	- tłumaczy, jaką rolę pełnił Gdańsk w XVI-wiecznym handlu zbożem			+		
	- wymienia przywileje szlacheckie ograniczające wolność osobistą chłopów			+		
	- zna datę uchwalenia unii polsko-litewskiej w Lublinie					+
	- podaje najważniejsze postanowienia unii lubelskiej	+				
	- omawia przyczyny i skutki zawarcia unii lubelskiej		+			
	- wymienia narodowości żyjące na terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów			+		
	- wie, na czym polegała tolerancja religijna w XVI-wiecznej Rzeczypospolitej				+	
	- zna prawa, które konfederacja warszawska gwarantowała szlachcie			+		
	- tłumaczy, czym była reformacja			+		
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>elekcja, pole elekcyjne, koronacja</i>					+
	- zna datę pierwszej wolnej elekcji	+				
	- wie, jak nazywał się pierwszy polski władca elekcyjny		+			
	- wymienia postanowienia Artykułów henrykowskich		+			
	- tłumaczy, na czym polegała zasada liberum veto				+	
	- zna przyczyny kryzysu państwa polsko-litewskiego w XVII wieku		+			
	- wie, dlaczego Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego uznaje się za bohaterów narodowych			+		
	- rozumie znaczenie terminu <i>potop szwedzki</i>	+				
	- wyjaśnia, na czym polegała wojna podjazdowa	+				
	- podaje najważniejsze przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich i polsko-tureckich w XVII wieku			+		
	- zna główne przyczyny i skutki wojen polsko-moskiewskich w XVII stuleciu				+	
	- wymienia nazwy współczesnych państw, które leżą na terytorium dawnej Rzeczypospolitej					+
	- tłumaczy, jakie ślady potęgi dawnej Rzeczypospolitej można odnaleźć na terytorium współczesnej Litwy, Łotwy, Białorusi i Ukrainy					+
	- podaje przykłady dzieł sztuki nawiązujących do wydarzeń z XVI- i XVII-wiecznej historii Rzeczypospolitej					+
	- zna dzieje dzwonu Zygmunt					+
	- umieszcza na linii chronologicznej datę złożenia hołdu pruskiego					+
Umiejętności	- ocenia znaczenie hołdu pruskiego w dziejach Rzeczypospolitej		+			
	- określa, jaki wpływ na rozwój sztuki renesansowej w Polsce miała kultura włoska					+
	- charakteryzuje życie dworskie na Zamku Królewskim na Wawelu				+	
	- rozpoznaje takie elementy architektoniczne, jak: loggia, arkady, attyka		+			
	- odnajduje w różnych źródłach utwory Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego				+	
	- porównuje funkcję Zamku Królewskiego na Wawelu za panowania Jagiellonów oraz współczesnego Pałacu Prezydenckiego w Warszawie					+
	- opisuje wygląd dworu szlacheckiego				+	
	- potrafi opisać wygląd tradycyjnego stroju szlacheckiego		+			
	- charakteryzuje poszczególne grupy polskiej szlachty				+	
- wyjaśnia na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób można było zdobyć i utracić szlachectwo				+		

	- porównuje szlachecki sejm walny ze współczesnym polskim parlamentem				+	
	- opisuje przebieg spławu wiślanego					+
	- wskazuje na mapie porty rzeczne leżące na szlaku spławu wiślanego oraz rzeki, którymi spławiano towary			+		
	- opowiada o rozwoju Gdańska w XVI i XVII wieku			+		
	- porównuje na przykładzie Gdańska funkcjonowanie portów morskich w XVI oraz XXI wieku				+	
	- umieszcza na linii chronologicznej datę zawarcia unii lubelskiej					+
	- wskazuje na mapie terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów i miejsce zawarcia unii polsko-litewskiej w 1569 roku	+				
	- ocenia znaczenie unii lubelskiej		+			
	- porównuje postanowienia unii lubelskiej z ustaleniami unii w Krewie				+	
	- charakteryzuje poszczególne grupy narodowościowe żyjące w państwie polsko-litewskim					+
	- porównuje wygląd świątyń poszczególnych grup wyznaniowych zamieszkujących obszar dawnej Rzeczypospolitej				+	
	- wymienia prawa grup wyznaniowych we współczesnej Polsce					+
	- umieszcza na linii chronologicznej datę pierwszej wolnej elekcji w Rzeczypospolitej					+
	- omawia przebieg wolnej elekcji		+			
	- wskazuje różnice między pacta conventa i Artykułami henrykowskimi				+	
	- porównuje wolną elekcję z wyborami prezydenckimi we współczesnej Polsce			+		
	- zaznacza na linii chronologicznej daty: 1655, 1660, 1683					+
	- pokazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII wieku	+				
	- wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych przez wojska polskie w XVII stuleciu			+		
	- ocenia, jaką rolę odegrał Stefan Czarniecki podczas wojny ze Szwecją w latach 1655–1660				+	
	- wyjaśnia, jakie znaczenie miała obrona klasztoru na Jasnej Górze dla Polaków walczących z najeźdźcą podczas potopu szwedzkiego		+			
	- opowiada o wyprawie wiedeńskiej Jana III Sobieskiego, używając wyrazów: <i>oblężenie, odsiecz, sultan, husaria</i>			+		
	- analizuje zamieszczony w podręczniku tekst źródłowy na temat zwycięstwa Jana III Sobieskiego pod Wiedniem i formułuje wnioski na jego podstawie			+		
	- wymienia skutki zwycięstwa Jana III Sobieskiego w bitwie pod Wiedniem			+		
	- opisuje uzbrojenie husarza na podstawie ilustracji				+	
	- omawia przyczyny i skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII wieku				+	
	- porównuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów z obszarem współczesnej Polski				+	
VI. Upadek Rzeczypospolitej		K	P	R	D	W
Wiadomości	- zna daty: elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego na króla Polski, I rozbioru Rzeczypospolitej, utworzenia Komisji Edukacji Narodowej	+				
	- wie, czym były obiady czwartkowe i kto w nich uczestniczył	+				
	- wyjaśnia, dlaczego Ignacy Krasicki zaliczany jest do czołowych postaci polskiej kultury w XVIII wieku		+			
	- przedstawia postulaty konfederatów barskich			+		
	- rozumie, dlaczego dzień 14 października jest obchodzony jako Dzień Edukacji Narodowej				+	
	- wie, dlaczego sejm obradujący w latach 1788–1792 określa się jako Sejm Czteroletni lub Sejm Wielki					+
	- zna datę uchwalenia Konstytucji 3 maja	+				

	- podaje daty: obrad Sejmu Wielkiego, wojny prowadzonej w obronie Konstytucji 3 maja, II rozbioru Polski	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>konstytucja</i>		+			
	- wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja			+		
	- zna przyczyny i skutki uchwalenia Konstytucji 3 maja		+			
	- omawia okoliczności, w jakich zawiązano konfederację targowicką, i wymienia jej następstwa			+		
	- wie, kim byli Stanisław Małachowski i Hugo Kołłątaj		+			
	- zna okoliczności ustanowienia Orderu Virtuti Militari przez Stanisława Augusta Poniatowskiego			+		
	- wyjaśnia, dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja jest obecnie świętem narodowym			+		
	- podaje datę wybuchu powstania kościuszkowskiego				+	
	- wymienia dokonania Tadeusza Kościuszki przed wybuchem powstania w 1794 roku	+				
	- wie, jaką rolę odegrali w trakcie powstania kościuszkowskiego Jan Henryk Dąbrowski i Jan Kiliński	+				
	- zna datę III rozbioru Rzeczypospolitej			+		
	- omawia przyczyny i skutki III rozbioru Polski	+				
	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>barok, oświecenie, klasycyzm</i>		+			
	- wymienia charakterystyczne cechy sztuki barokowej i klasycystycznej		+			
	- podaje przykłady budowli barokowych i klasycystycznych z uwzględnieniem regionu, w którym mieszka		+			
	- wie, jakie funkcje pełniła sztuka barokowa w Kościele katolickim		+			
	- wymienia najważniejsze wynalazki epoki oświecenia			+		
	- tłumaczy, czym była <i>Wielka encyklopedia francuska</i>			+		
	- zna dzieła sztuki nawiązujące do wydarzeń z XVIII-wiecznej historii Rzeczypospolitej					+
	- umieszcza na linii chronologicznej daty: 1764, 1772, 1773					+
Umiejętności	- wskazuje na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w wyniku I, II i III rozbioru	+				
	- wymienia reformy wprowadzone w polskim systemie oświaty za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego	+				
	- określa, jakie znaczenie dla Rzeczypospolitej miało utworzenie Komisji Edukacji Narodowej		+			
	- dostrzega związek między wykształceniem obywateli a ich poczuciem odpowiedzialności za państwo				+	
	- umieszcza na linii chronologicznej daty: 1788, 1791, 1792, 1793				+	
	- omawia reformy Sejmu Wielkiego		+			
	- ocenia decyzję króla Stanisława Augusta Poniatowskiego o przystąpieniu do konfederacji targowickiej			+		
	- umieszcza na linii chronologicznej daty wybuchu powstania kościuszkowskiego oraz III rozbioru Polski					+
	- opowiada o wydarzeniach, które rozegrały się podczas powstania kościuszkowskiego, używając wyrażen: <i>naczelnik powstania, przysięga Kościuszki, kosynierzy</i>		+			
	- podaje przyczyny i skutki wybuchu powstania w 1794 roku		+			
	- opisuje przebieg insurekcji kościuszkowskiej		+			
	- wyjaśnia, dlaczego Tadeusz Kościuszko wydał uniwersał połaniecki				+	
	- omawia rolę chłopów w powstaniu kościuszkowskim			+		
	- opowiada o losach Tadeusza Kościuszki po powstaniu w 1794 roku					+
	- ocenia dokonania Tadeusza Kościuszki				+	
- porównuje sztukę barokową z klasycystyczną oraz wskazuje różnice między				+		

	stylem renesansowym i barokowym w architekturze					
	- rozpoznaje takie elementy architektoniczne, jak: gzyms, tympanon, fasada					+
	- tłumaczy, co spowodowało ożywiony rozwój nauki w epoce oświecenia					+
	- ocenia dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego					+